

**VALSTYBINĖ AUGALININKYSTĖS TARNYBA
PRIE ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJOS**

**2013 M.
KVIEČIŲ DERLIAUS
KOKYBĖS TYRIMAS**

**Vilnius,
2013**

TURINYS

Įvadas	3
I. Geografinis pasiskirstymas	4
II. Ūkių dydis	6
III. Kviečių veislės	7
IV. Kokybės rodikliai	9
4.1. Hektolitro masė	9
4.2. Glitimo kiekis	9
4.3. Baltymų kiekis	10
4.4. Baltymų ir glitimo kiekių santykis	11
4.5. Kritimo skaičius	11
V. Kviečių klasės	12
VI. Kokybės rodiklių neatitiktys	13
VII. Vidutiniai kokybės rodikliai	14

ĮVADAS

Valstybinė augalininkystės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos (toliau – Tarnyba) ketvirti metai organizavo kasmetinius javų derliaus kokybės tyrimus. Šiais metais pasirinkta tirti žieminius ir vasarinius kviečius. Kviečių kokybės rodiklius nustatė Tarnybos Augalininkystės produktų kokybės tyrimų laboratorija (skyrius).

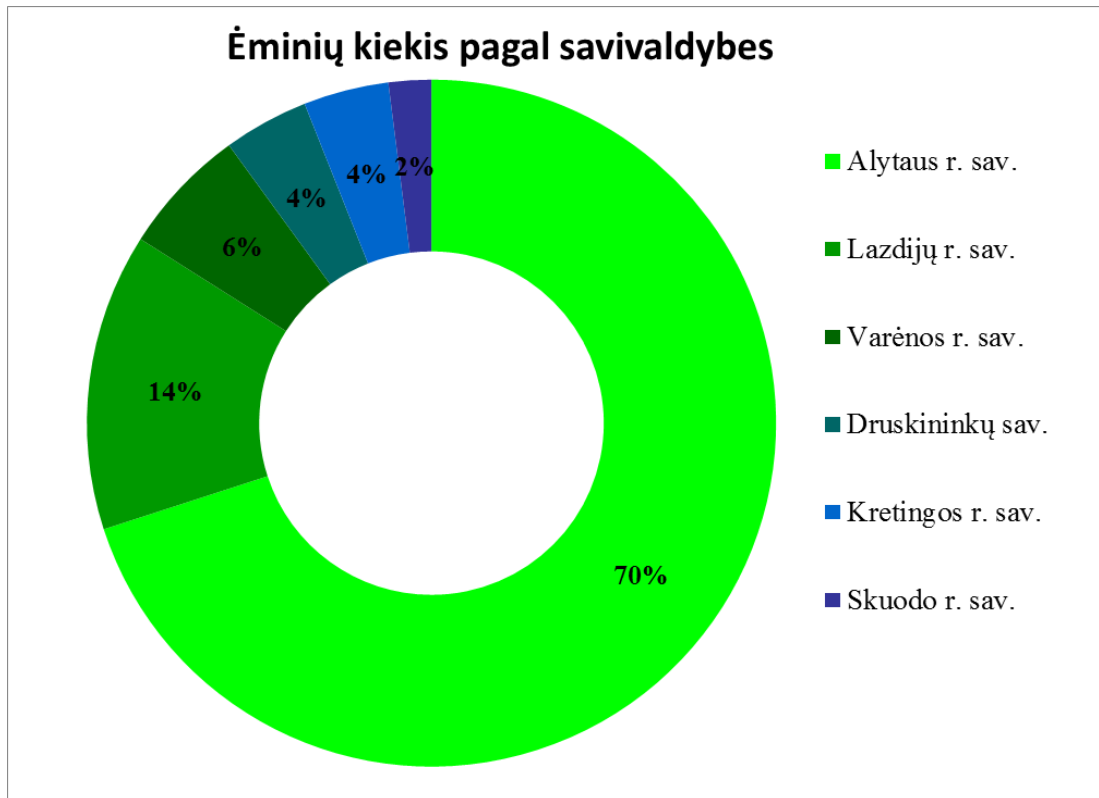
Meteorologinės sąlygos įtakojo javų derlingumą. 2012–2013 m. žiema buvo tik šiek tiek šaltesnė nei įprasta – vidutinė temperatūra buvo 4,2 laipsnio šalčio, kai norma yra 4 laipsniai šalčio. Labai šalta buvo gruodį ir sausį, o vasaris buvo labai šiltas (vidutinė temperatūra buvo trimis laipsniais aukštesnė už normą). 2013 m. birželis buvo vėsus ir drėgnas, vėlesni vasaros mėnesiai buvo šilti, netrūko drėgmės. Pagal ūkininkų pateiktus duomenis jų prognozuotas vidutinis kviečių derlingumas – 4,6 t/ha, o vidutinis faktinis – 4,6 t/ha, 2012 m. buvo prognozuota – 5,4 t/ha, o vidutiniškai gauta– 6,0 t/ha, 2011 m. buvo prognozuota – 4,7 t/ha, o vidutiniškai gauta– 4,2 t/ha, 2010 m. buvo prognozuota – 5,7 t/ha, o vidutiniškai gauta– 4,5 t/ha.

Šiais metais pastebėta, kad ūkininkų ūkiuose užaugintuose kviečiuose yra didesnis fuzariozės pažeistų grūdų kiekis.

Kviečių derliaus kokybės tyrimų ėminiai paimti nuo 2013 m. rugpjūčio 22 d. iki 2013 m. gruodžio 18 d.

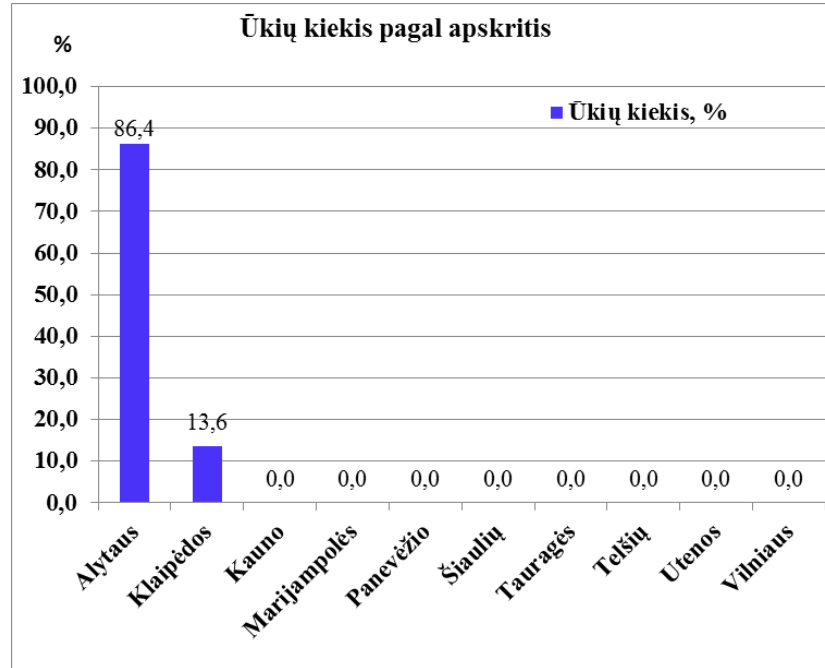
I. GEOGRAFINIS PASISKIRSTYMAS

2013 m. kviečių derliaus kokybės tyrime sutiko nemokamai dalyvauti 22 ūkių atstovai iš 6 savivaldybių (pav. 1). Didžioji dalis ėminių (net 70 %) buvo paimta Alytaus r. sav. esančiuose ūkiuose.

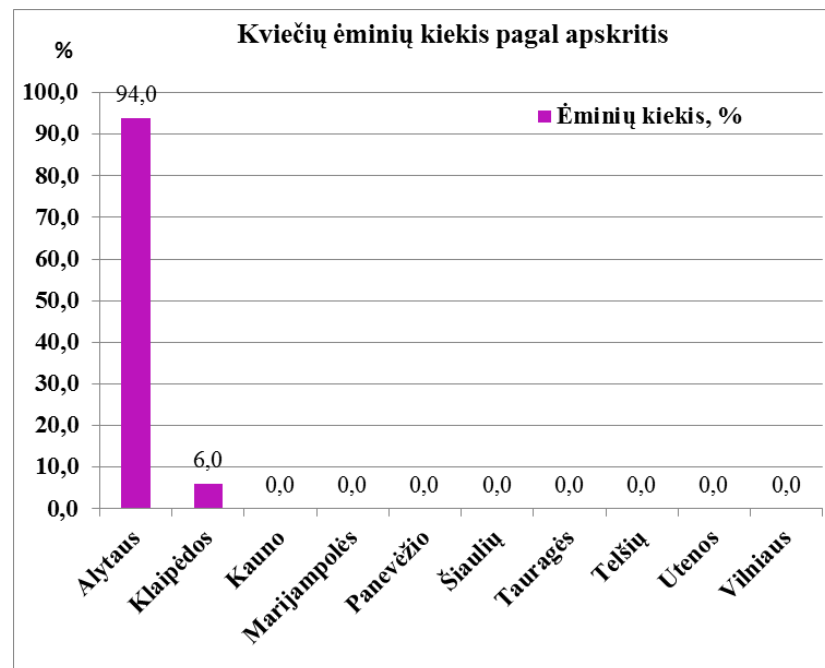

Pav. 1

Aktyviausi Alytaus rajono apskrities ūkininkai (pav. 2), bet daugiausia kviečių ėminių paimta ūkiuose Alytaus, Klaipėdos apskrityse (pav. 3). Šiose apskrityse paimta daugiau grūdų ėminių, nes buvo atsižvelgta į kiekviename ūkyje auginamas kviečių veisles, kviečių kūlimo datą, kviečių auginimo laukus, kitas javų rūšis ir t.t. Dėl šių priežasčių kai kuriuose ūkiuose paimti keli kviečių ėminiai.

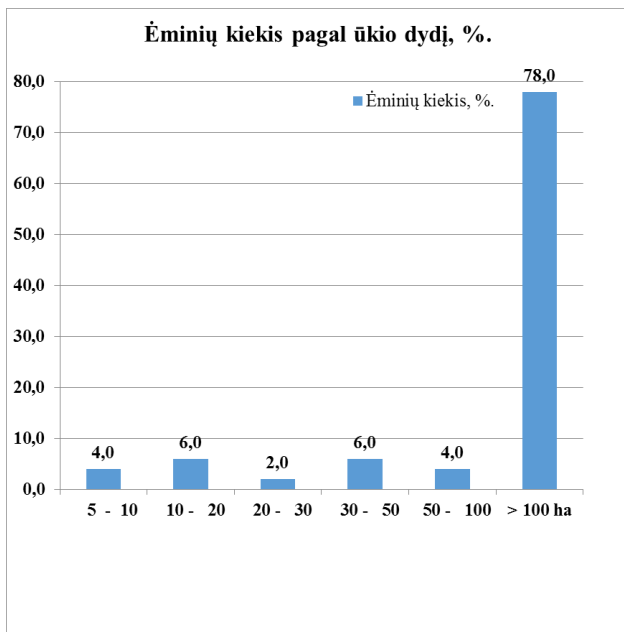
Pav. 2

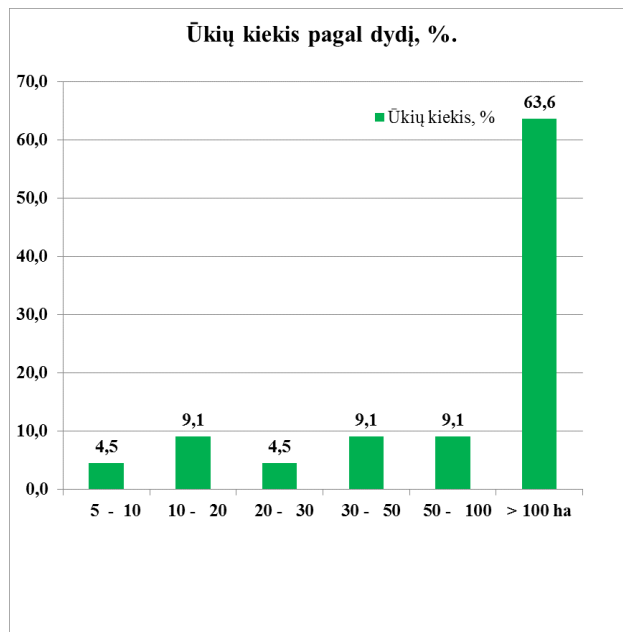
Pav. 3

II. ŪKIŲ DYDIS

Šiame kviečių derliaus kokybės tyrime net 63,6 % ūkių yra didesni kaip 100 ha (pav. 6, 7) ir iš jų paimta 78,0 % visų kviečių ėminių (pav. 4, 5). Apmaudu, kad net 63,6 % ūkių atstovų nenorėjo atskleisti ūkio dydžio, tik nurodydami, kad jis didesnis kaip 100 ha.

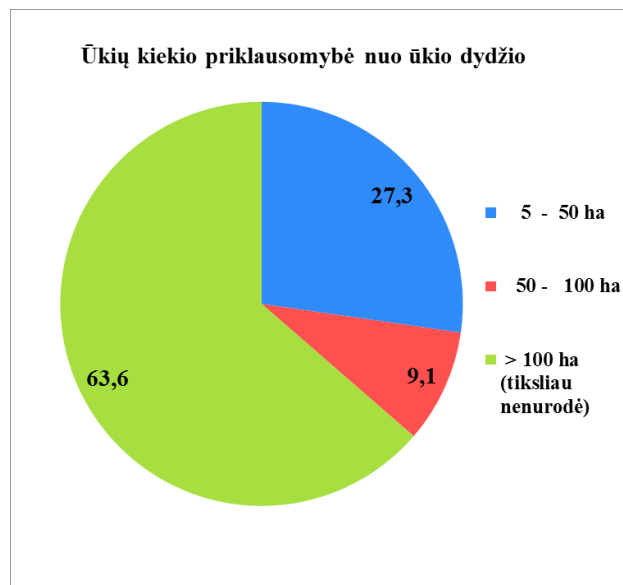
Pav. 4

Pav. 6

Pav. 5

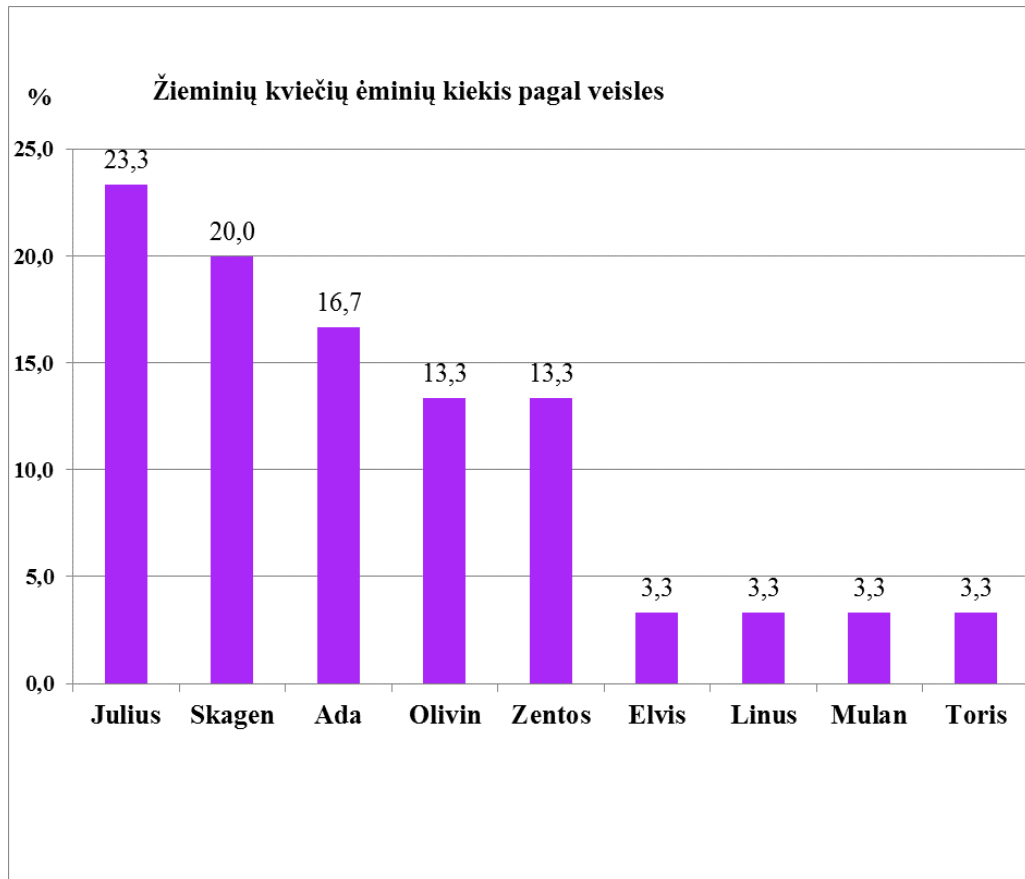

Pav. 7

III. KVIEČIŲ VEISLĖS

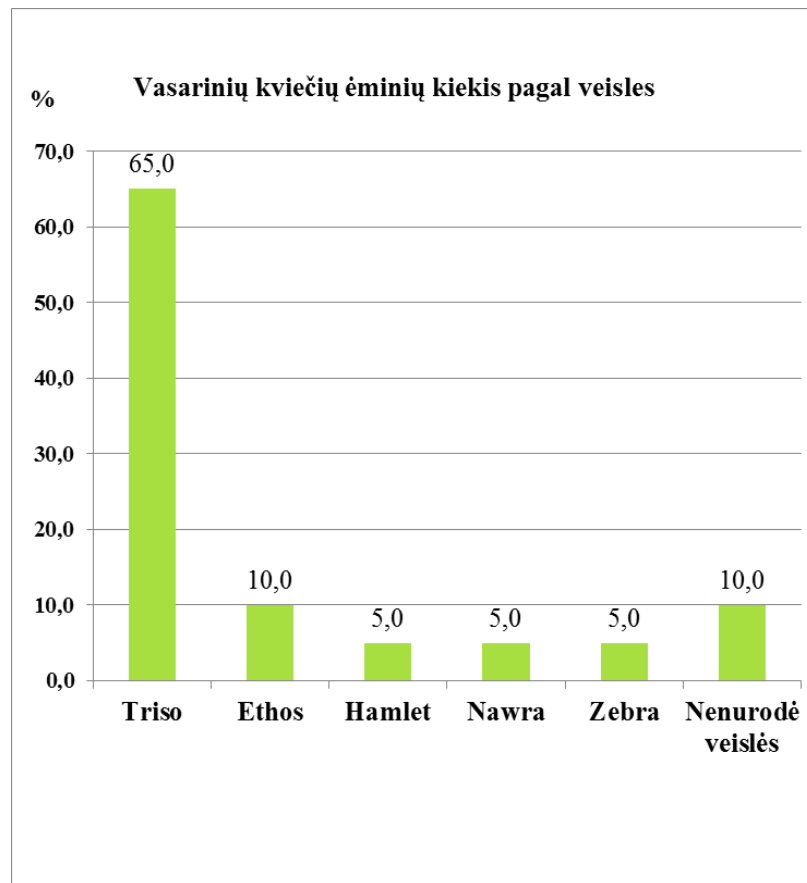
Kviečių derliaus kokybės tyrimų metu buvo tirta, kokios vyrauja žieminių (pav. 8) ir vasarinių kviečių veislės (pav. 9). Žieminių ir vasarinių kviečių veislių mišinių nebuvo tirta.

2013 m. kviečių derliaus kokybės tyrime dalyvaujantys asmenys nurodė, kad 2012-2013 metų sezonu augino 9 žieminių kviečių veisles. Populiariausios žieminių kviečių veislės buvo „Julius“ (23,3 %), „Skagen“ (20,0 %) ir „Ada“ (16,7 %).

Pav. 8

2013 m. kviečių derliaus kokybės tyrime dalyvaujantys asmenys nurodė 5 augintas vasarinių kviečių veisles. Populiariausios vasarinių kviečių veislė, kaip ir 2012 metais, išliko „Triso“ (65,0 %). Tačiau apklausų metu ūkininkai nenurodė kviečių veislės 10,0 % vasarinių kviečių ūminių.

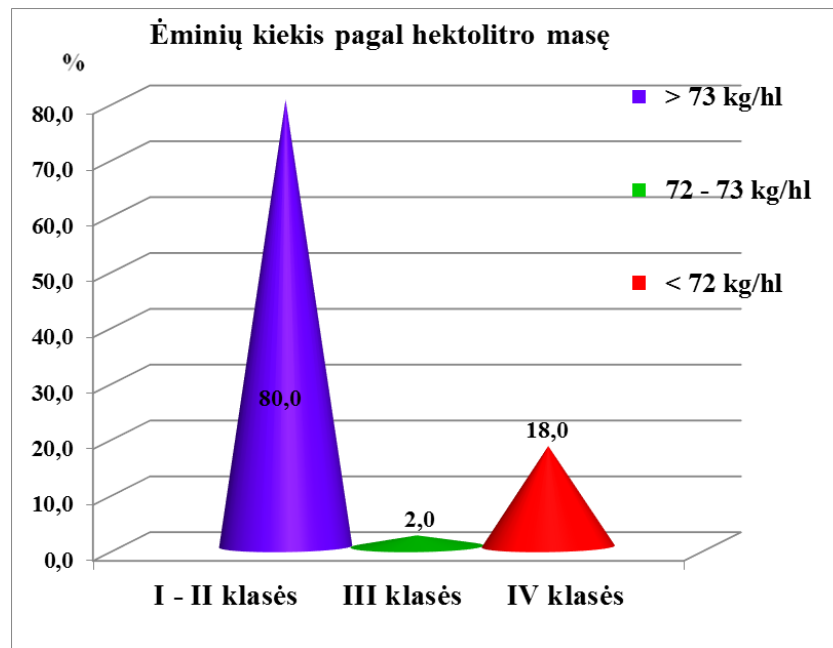

Pav. 9

IV. KOKYBĖS RODIKLIAI

4.1. Hektolitro masė

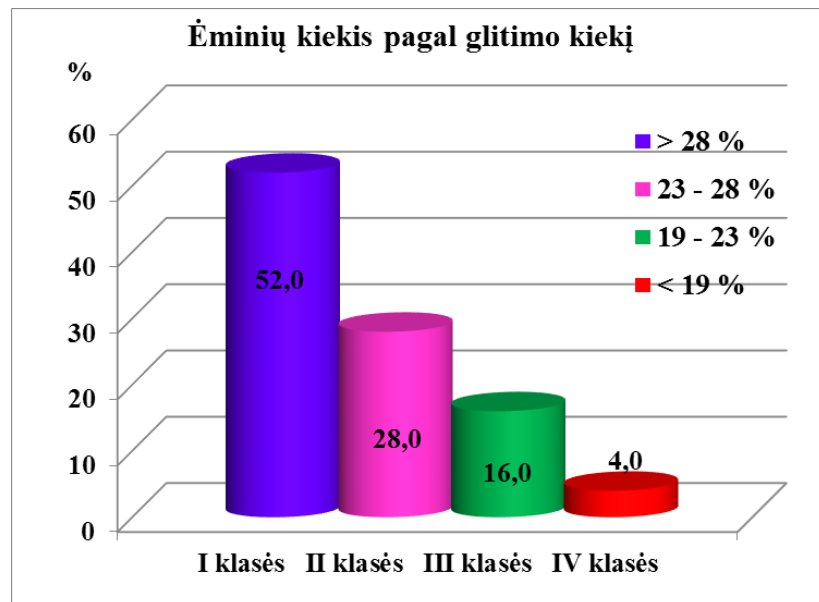
2013 m. ūkininkai ne itin jaudinosi dėl mažos kviečių hektolitro masės. Tai įrodo ir šie kviečių derliaus kokybės tyrimai (pav. 10). Net 20 % ėminių neatitinka I-II klasės kviečių reikalavimus dėl hektolitro masės: 2 % ėminių atitinka III klasės, o 18 % – tik IV klasės reikalavimus.

Pav. 10

4.2. Glitimo kiekis

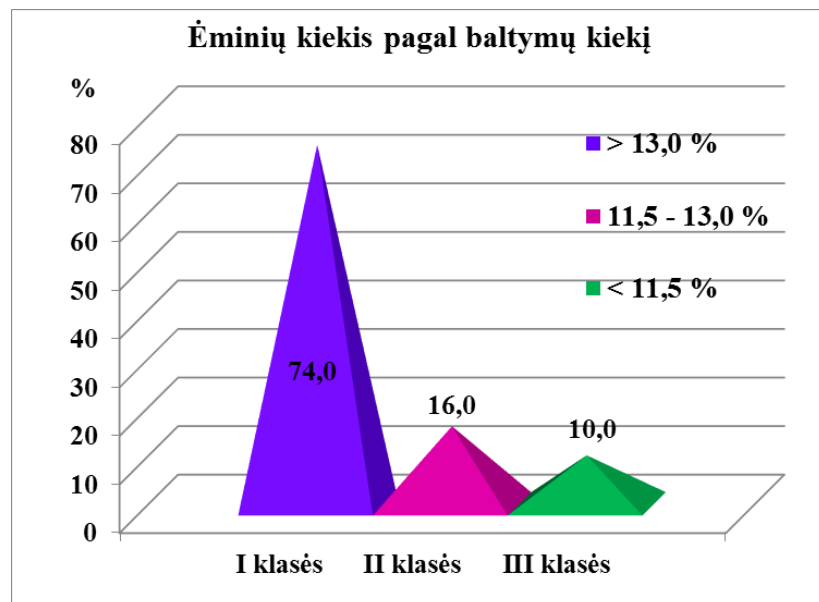
2013 m. kviečių glitimo kiekis buvo gana aukštas: dėl glitimo kiekio I klasei priskiriama net 52,0 % ėminių, II klasei – 28,0 % ėminių, o III–IV klasėms – 20,0 % ėminių (pav. 11).

Pav. 11

4.3. Baltymų kiekis

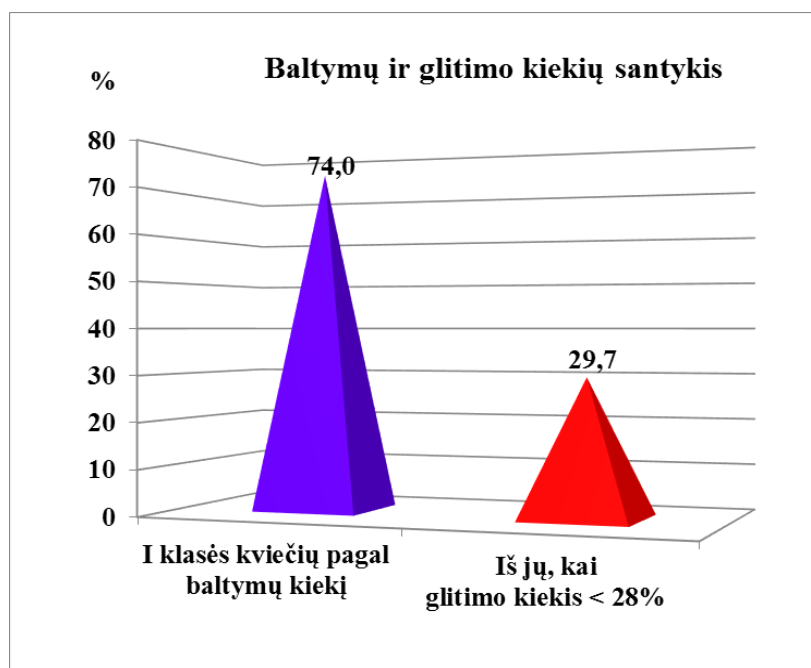
2013 m. pastebėtas aukštas baltymų kiekis tiek žieminiuose, tiek vasariniuose kviečiuose: net 74,0 % ėminių su didesniu kaip 13,0 % baltymų kiekiu, atitinkančiu I klasės kviečių reikalavimus (pav. 12).

Pav. 12

4.4. Baltymų ir glitimo kiekių santykis

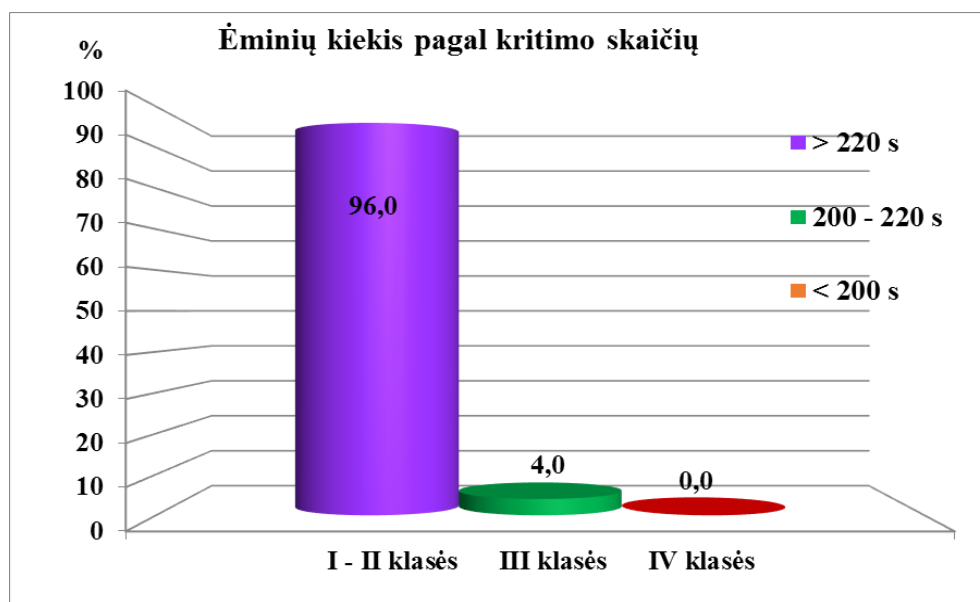
4.3 punkte pateikta, kad net 74,0 % ėminių atitinka I klasę, tačiau iš jų net 29,7 % ėminių neatitinka I klasės dėl mažo glitimo kiekio (pav. 13).

Pav. 13

4.5. Kritimo skaičius

2013 m. taip pat pastebėtas aukštas kritimo skaičius kviečiuose: net 96,0 % ėminių su didesniu kaip 220 s kritimo skaičiumi, atitinkančiu I-II klasės kviečių reikalavimus ir nebuvo ėminių su mažesniu kaip 200 s kritimo skaičiumi, atitinkančių IV klasės reikalavimus (pav. 14).

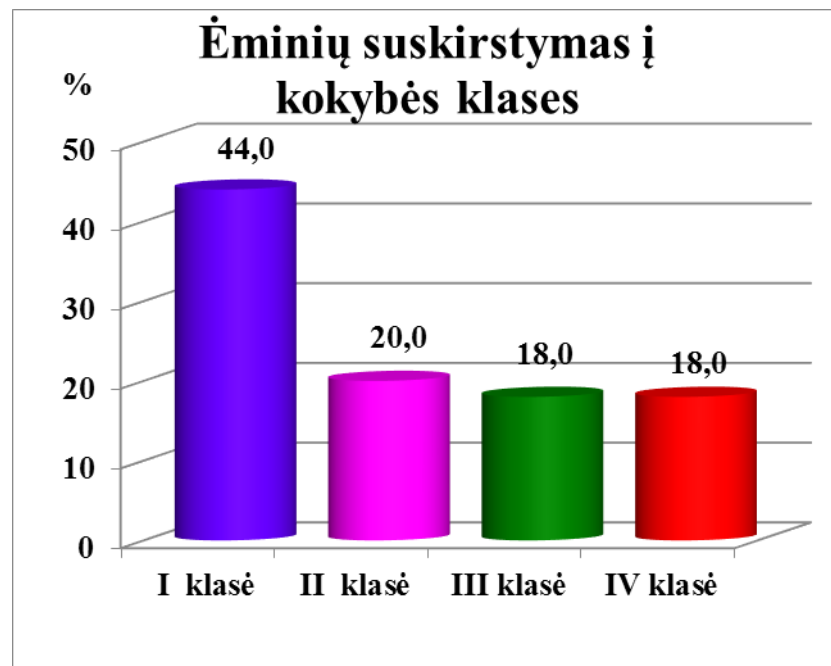

Pav. 14

V. KVIEČIŲ KLASĖS

2013 m. kviečių derliaus kokybės tyrimais įvertinus kviečių ėminių kokybės rodiklius nustatyta (pav. 15):

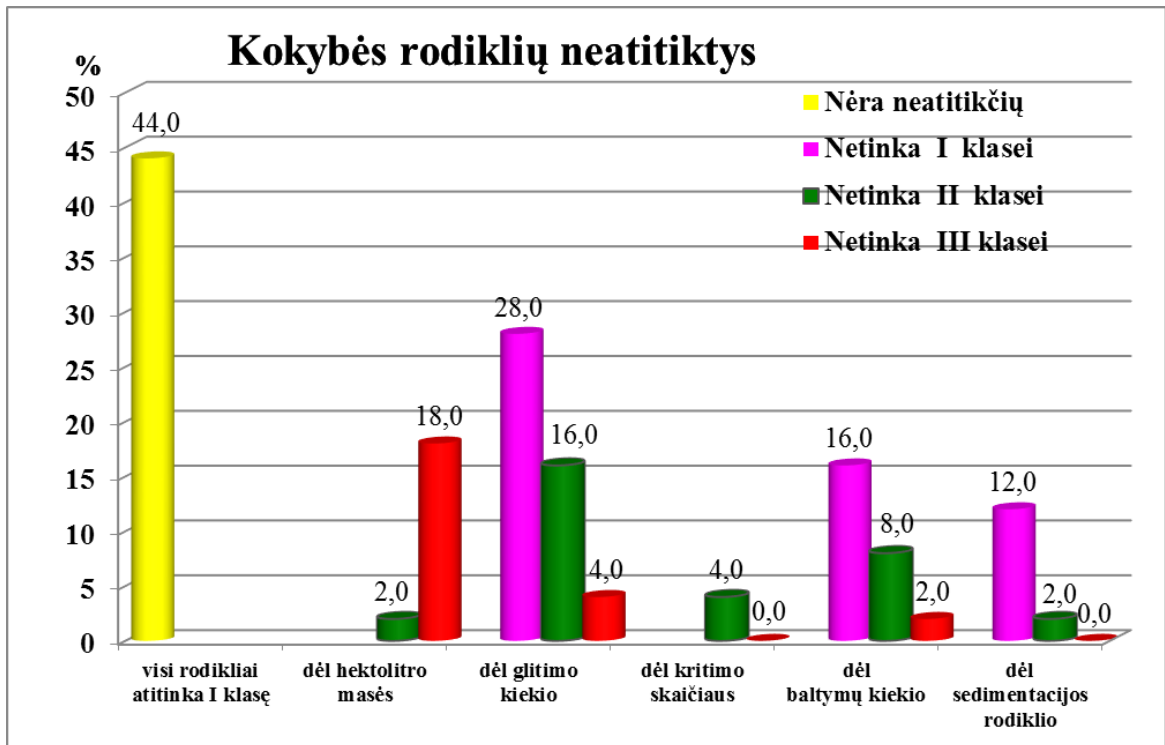
- 44,0 % ėminių atitinka I kokybės klasės reikalavimus;
- 20,0 % ėminių – II klasės;
- 18,0 % ėminių – III klasės;
- 18,0 % ėminių – IV klasės.

Pav. 15

VI. KOKYBĖS RODIKLIŲ NEATITIKTYS

2013 m. kviečių derliaus tyrime net 44,0 % ėminių atitinka I kokybės klasės reikalavimus, o likusieji ėminiai dėl vienos ar kelių kokybės rodiklių neatitikčių priskirti žemesnei kokybės klasei. Didžiausia neatitiktis pastebėta dėl mažo glitimo kiekio (28,0 % ėminių priskirti II klasei, o 16,0 % – III klasei), dėl mažos hektolitro masės (net 18,0 % ėminių priskirti IV klasei) ir dėl mažo baltymų kiekio (16,0 % ėminių priskirti II klasei) (pav. 16).

Pav. 16

VII. VIDUTINIAI KOKYBĖS RODIKLIAI

Šiame tyrime buvo tiriami 60,0 % žieminių ir 40,0 % vasarinių kviečių ėminių. Ūkių atstovai nurodė, kad net 34,0 % ėminių paimta iš sertifikuotos sėklos užaugintų kviečių. Žieminių ir vasarinių kviečių vidutiniai kokybės rodikliai ir kiti parametrai pateikti 1-5 lentelėse.

1 lentelė. Žieminių kviečių vidutiniai kokybės rodikliai ir kiti parametrai

Parametras	Matavimo vnt.	Vertė	
		Vidutinė	sertifikuotos sėklos
Hektolitro masė	kg/hl	76,5	78,1
Kritimo skaičius	s	357,4	363,6
Baltymų kiekis	% s. m.	13,7	14,3
Glitimo kiekis	%	26,4	28,6
Sedimentacijos rodiklis	ml	52,0	57,4
Drėgmės kiekis	%	14,6	13,9
<i>Prognozuotas derlingumas</i>	<i>t/ha</i>	<i>5,3</i>	<i>6,3</i>
<i>Faktinis derlingumas</i>	<i>t/ha</i>	<i>5,2</i>	<i>6,1</i>

* - Prognozuotas ir faktinis derlingumai apskaičiuoti pagal ūkių atstovų pateiktus duomenis.

2 lentelė. Vasarinių kviečių vidutiniai kokybės rodikliai ir kiti parametrai

Parametras	Matavimo vnt.	Vertė	
		Vidutinė	sertifikuotos sėklos
Hektolitro masė	kg/hl	74,6	77,3
Kritimo skaičius	s	367,0	390,9
Baltymų kiekis	% s. m.	13,9	14,5
Glitimo kiekis	%	26,4	27,9
Sedimentacijos rodiklis	ml	51,0	59,0
Drėgmės kiekis	%	15,4	15,1
<i>Prognozuotas derlingumas</i>	<i>t/ha</i>	<i>3,7</i>	<i>5,1</i>
<i>Faktinis derlingumas</i>	<i>t/ha</i>	<i>3,6</i>	<i>4,8</i>

* - Prognozuotas ir faktinis derlingumai apskaičiuoti pagal ūkių atstovų pateiktus duomenis.

3 lentelė. Populiariausių kviečių veislių vidutiniai kokybės rodikliai ir kiti parametrai

Parametras	Mata- vimo vnt.	Žieminių kviečių					Vasarinių kviečių
		„Julius“	„Skagen“	„Ada“	„Olivin“	„Zentos“	„Triso“
Hektolitro masė	kg/hl	77,1	74,2	77,7	78,6	73,9	74,9
Kritimo skaičius	s	352,9	363,8	380,4	374,0	313,3	372,9
Baltymų kiekis	% s. m.	13,5	14,5	13,7	13,8	11,8	13,8
Glitimo kiekis	%	25,8	28,2	25,8	27,1	22,1	26,1
Sedimentacijos rodiklis	ml	52,1	56,3	51,6	50,8	36,3	50,4
Drėgmės kiekis	%	15,2	14,6	14,5	14,4	14,8	15,4
<i>Prognozuotas derlingumas</i>	<i>t/ha</i>	<i>5,3</i>	<i>5,8</i>	<i>5,0</i>	<i>5,4</i>	<i>4,1</i>	<i>3,7</i>
<i>Faktinis derlingumas</i>	<i>t/ha</i>	<i>5,1</i>	<i>5,7</i>	<i>5,0</i>	<i>5,3</i>	<i>4,1</i>	<i>3,5</i>

* - Prognozuotas ir faktinis derlingumai apskaičiuoti pagal ūkių atstovų pateiktus duomenis.

4 lentelė. Žieminių kviečių vidutiniai kokybės rodikliai ir kiti parametrai Alytaus apskrityje

Parametras	Matavimo vnt.	Alytaus apskritis
Hektolitro masė	kg/hl	76,4
Kritimo skaičius	s	356,7
Baltymų kiekis	% s. m.	13,8
Glitimo kiekis	%	26,6
Sedimentacijos rodiklis	ml	52,5
Drėgmės kiekis	%	14,6
<i>Prognozuotas derlingumas</i>	<i>t/ha</i>	<i>5,3</i>
<i>Faktinis derlingumas</i>	<i>t/ha</i>	<i>5,3</i>

* - Prognozuotas ir faktinis derlingumai apskaičiuoti pagal ūkių atstovų pateiktus duomenis.

5 lentelė. Vasarinių kviečių vidutiniai kokybės rodikliai ir kiti parametrai Alytaus apskrityje

Parametras	Matavimo vnt.	Alytaus apskritis
Hektolitro masė	kg/hl	75,0
Kritimo skaičius	s	374,4
Baltymų kiekis	% s. m.	13,9
Glitimo kiekis	%	26,6
Sedimentacijos rodiklis	ml	51,3
Drėgmės kiekis	%	15,3
<i>Prognozuotas derlingumas</i>	<i>t/ha</i>	<i>3,7</i>
<i>Faktinis derlingumas</i>	<i>t/ha</i>	<i>3,7</i>

* - *Prognozuotas ir faktinis derlingumai apskaičiuoti pagal ūkių atstovų pateiktus duomenis.*